

פלוגות הפועל

ייסוד "פלוגות הפועל" בארץ ישראל

כבר בשנות קיומה הראשונות עמדה הנהגת ההסתדרות על מלוא המשמעות של טיפוח הספורט כמכשיר להשגת מטרות לאומיות ומעמדיות. כך שימשו "פלוגות הפועל" מסווה מצוין להקניית הכשרה טרום צבאית לרבבות צעירים וצעירות: מרכז ההדרכה של הפועל, על סניפיו השונים, היו חממות ונקודות התארגנות לגרעינים צבאיים רבים של "ההגנה", כמו פלוגות הים (הפלי"ם) וכן קלוב התעופה.

בעקבות המאורעות ראה מרכז הפועל צורך לחזק את כושר ההתגוננות של היישוב העברי. וכך, בשנות המאורעות קם הארגון הארצי של "פלוגות הפועל", שיוזמו ומארגנו הראשון היה זאב שרף. רצח ארלוזורוב (1933) עורר חשש מפני הימין בקרב ציבור העובדים, חברי ההסתדרות הכללית. בארץ ישראל עקבו גם אחר מאבקם הנואש של פועלי וינה באוסטריה בפברואר 1934 בפשיזם האוסטרי. זעזוע זה היכה בציבור העובדים בארץ-ישראל כשהתקבלה הידיעה על מיגור העירייה הסוציאליסטית של וינה ע"י הממשלה הפשיסטית. גם מלחמת שוחרי החופש בספרד כנגד הפשיזם, שהחלה ב-1936, עוררה רגשי סולידריות בקרב הפועלים ואצל מנהיגות ההסתדרות.

העימותים עם חוגי הימין בשנות ה-30 וה-40 בנושאי הפרת שביתות, תרמו אף הם לכינון של "פלוגות הפועל" ולריכוז פעילותן בתחום הפוליטי-חברתי. יש לזכור, כי נושאים בתחום יחסי העבודה לא עוגנו בתקופה ההיא בחוקים מחייבים מטעם ממשלת המנדט הבריטי, לכן כל סכסוך עבודה נהפך מיד להפרת הסדר הציבורי, והמעבידים ניצלו עובדה זאת כדי לערב את הבריטים לטובתם. לא אחת נשלחו פועלים לבתי-סוהר או נקנסו בקנסות כבדים. אי לכך נאלצה ההסתדרות להגן בכוחותיה היא על מוסדותיה ועל הפועלים. לצורך זה הוקמו פלוגות מיוחדות מקרב חברי התאגדות הספורט הפועל, ובעיקר מקבוצות הסדרנים שלה, שהופקדו לשמור על הסדר במפגנים של ההסתדרות, בכינוסיה ובוועידותיה.

"פלוגות הפועל" בחיפה הן חלק ממסכת המיתוסים החיפאיים ששמעם עובר מדור לדור. "פלוגות הפועל", שהיו כפופות למזכיר מועצת פועלי חיפה (מ.פ.ח), שימשו כמכשיר פארא-מיליטארי לפני קום המדינה ב-1948, וגם כזרוע הפוליטית של ההסתדרות לאחר מכן.

השבועון "העולם הזה" שהיה לצנינים בעיני מנהיגות מ.פ.ח, ומנהיגות מפא"י סיפר את הסיפור הבא להמחשת טענה זאת: "הייתה זו תהלוכת אחד במאי שגריתית. לפני במת ההצבעה בחיפה עברו בסך קבוצות קבוצות של פועלים לבושי חולצות כחולות, נושאים בידיהם כרזות וסיסמאות שגריתיות, אולם הסיסמאות של קומוניסטים, שותקו מיד במכות נאמנות ע"י אנשי פלוגות הפועל, עליהם פקד אישית מזכיר מועצת פועלי חיפה וח"כ יוסף אלמוגי" (העולם הזה, 29.12.55).

"חיפה האדומה" לא הייתה אמנם אי פוליטי בודד ומבודד, אולם היא פעלה כענף מיוחד ונבדל מחייה של מפא"י. החוקר נתן ינאי סבר שסיבות אחדות גרמו לתהליך זה: עד קום המדינה הייתה חיפה עיר נמל בעלת אוכלוסייה מעורבת שרוב תושביה ערביים. עובדה זו חייבה את מוסדות הציבור היהודי לגבש נוקשות מסוימת, שסימניה נשמרו גם לאחר קום המדינה. זאת ועוד, חיפה הייתה מנותקת במידה רבה מן המרכזים הפוליטיים, ומסביבה הלכה ונבנתה רצועה של קיבוצים, מושבים ושכונות פועלים. עובדות אלה השפיעו על יצירת הווי תרבותי, חברתי ופוליטי מיוחד בחיפה, וזיכו אותה בכינוי "חיפה האדומה". מנהיגי "חיפה האדומה" נקטו מדיניות מקצועית קיצונית יותר מעמיתיהם בערים אחרות או בוועד הפועל של ההסתדרות. "פלוגות הפועל" החיפאיות הן חלק מההוויה הפוליטית החיפאית, והן הוקמו בשל הצורך להשיג לכידות פוליטית, משמעת ואחדות, תוך נקיטת סנקציות כלפי אלה המפרים את המשמעת הקולקטיבית. על רקע זה יש להבין את פעילות "פלוגות הפועל" במשך שנים כה רבות.

פלוגות הפועל

ייסוד "פלוגות הפועל" בחיפה

הראשונה ב"פלוגות הסדרן" נוסדה כנראה בחיפה על ידי אבא חושי בשנת 1927. בעקבותיה של חיפה הלכו גם סניפים אחרים. תפקידו של הסדרן היה לעבוד בתפקידי סדרנות למיניהם תמורת שכר. ל"סדרן" לא הייתה שום משמעות פוליטית או ביטחונית, ואופי תפקידו היה כלכלי בלבד בתוספת אלמנטים מעטים מאוד של ספורט.

המפנה ביחס ל"סדרן" החל להסתמן בסוף שנת 1931. בדצמבר 1931 זימן אליו בן-גוריון קבוצה קטנה של אנשים שהיו מעורים בנושאי ביטחון וכן פעילים במאבק נגד הרביזיוניזם. בין המתכנסים היו: ישראל שוחט, דב הוז, שאול מאירוב (אביגור), אליהו גולומב, זלמן (זיאמה) ארנוביץ (ארן) ואבא חושי. בעקבות הפגישה העלה אבא חושי הצעת תכנית לארגונו של ה"סדרן" לכוח ביטחוני צבאי למחצה. בהצעת התכנית נקבע כי ההסתדרות תכונן כוח מאורגן, מגובש ובעל הכרה אשר יעמוד לפקודתה במטרה להגן על מעמד הפועלים המאורגן. הקבוצות הגרעיניות יהיו בכל מקום את "פלוגת הסדרן", ולשם כך ייערך ארגון מחדש של "פלוגת הסדרן". אבא חושי הציע כי מרכז הפועל יקבע את חברי ההנהגה הראשית של ה"סדרן", אבל באישורה של מזכירות הוועד הפועל, דהיינו של בן-גוריון.

החל מ-1933 נתפס "איגוד הסדרן" (השם החדש במסגרת זו) כאוונגרד לוחם של תנועת העבודה הארצישראלית. בה בשעה שהחברות ב"פלוגות הסדרן" הישן הייתה פתוחה בפני כל חבר בסניף מגיל 18 ומעלה, בתנאי שנמצא מתאים לפעולות סדירות ע"י הנהלת הפלוגה, הרי שהחל מ-2.12.1933 הוחל שינוי בתקנון שקבע כי "כל חבר הנכנס ל"הסדרן" טעון אישור מיוחד ע"י ועדה מיוחדת שתוקם ע"י המזכירות המרכזית"

יוסף אלמוגי - מייסד פלוגות הפועל

כאמור, פלוגות אלה שימשו גם כמסגרת מוסווית לאימון גופני צבאי לבני נוער ולצעירים מטעם "ההגנה", אך בעיקר שימשו "הפלוגות" כמסגרת מגינה על הפועלים מפני התנפלות הימין בעת סכסוכי עבודה. בוויכוח שהתנהל במרכז מפא"י בשנות ה-30 גרסה הגישה המנצחת שיש להשתמש בכוח ממושמש ומאורגן שיהיה נתון לפיקוחם של מוסדות מתאימים.

רצח ארלוזורוב בשנת 1933 חידד עוד יותר את היחסים העכורים בין מפא"י לבין הרביזיוניסטים. סניף מפא"י בחיפה הטיל כבר ב-5.7.1933 "את האחריות המוסרית לרצח על הרביזיוניסטים", וקבע כי יש להדיח את הרביזיוניסטים מעבודה ומפרנסה וליצור אווירה של בוז וחרם אישי נגדם. הנה כי כן, שנת 1933 הייתה שנה רוויית חומר נפץ פוליטי בארץ ישראל בכלל ובחיפה בפרט.

קורס מפקדי פלוגות הפועל בחיפה

"בתנאים המקומיים בהם נתונים כיום החיים הציבוריים ההסתדרותיים, משמשות הפלוגות אמצעי להשגת מטרות צדדיות".

ביוזמתו של אלמוגי הלכו והתהדקו הקשרים בין ה"הגנה" לבין "פלוגות הפועל". הפלוגות השתתפו בקורסים צבאיים מיוחדים בפקודת מוסדות היישוב היהודי, ובעיקר סייעו בהתנגדות פסיבית לגירוש אניות מעפילים.

ציוני דרך בפעילות "פלוגות הפועל" בחיפה בשנות ה-30

אחד האירועים שהסעירו את היישוב ושהיו קשורים בתולדות חיפה "האדומה" היה "מעשה חיפה" או פיצוץ אספת הרביזיוניסטים בעיר.

הדבר אירע כחודש ימים לאחר החלטת מועצת מפא"י (24.8.1934) לנתק כל קשר ומו"מ עם הרביזיוניסטים בארץ ישראל. ראשיתו של הפיצוץ הייתה בהחלטה חיפאית "מוסכמת" של ראשי מ.פ.ח ושל יוסף רוכל (אבידור), הממונה על פלוגות הפועל, שלא לאפשר את קיומה של אספה של הרביזיוניסטים בחיפה.

ניסיונם של אנשי הפלוגות לפרוץ לאולם האסיפה של הרביזיוניסטים נתקל בהתערבות המשטרה ונסתיים בפציעתם של 26 איש. הרקע לאסיפה היה ניסיונם של הרביזיוניסטים להפר שביתה ומאמץ הסתדרותי לעבודה מאורגנת. בדיון שנערך במרכז מפא"י "חוסלו חשבונות" פוליטיים עם אבא חושי ועם סגנונו הפוליטי הבוטה.

גינני "מעשה חיפה" בישיבת המרכז היה חריף. "הפכנו לאספסוף פראי" אמר שפרינצק. שרתוק (שרת) קבע במכתב למרכז, שהמעשה הביא ל"הבאשת ההסתדרות ביישוב ובגולה". בן-צבי הגדירו כ"יצירת אטמוספירה של רצח".

גולדה מאירסון (מאיר) אמרה: "אני מתביישת שאני נמצאת בתנועה כזאת", גם טבנקין קבע: "אסור לפוצץ אסיפות, כי זה מגביל את חופש הדיבור. על ניבול פה יש לתת תשובה, ולא אבן". כוונת טבנקין הייתה לדברי הנואם באסיפה של הרביזיוניסטים, שאמר: "חיפה האדומה והמנוולת", ביטוי ששימש עילה לתחילת פיצוץ האסיפה.

אליהו גולומב ואחרים ביקשו "לא לשפוך את התינוק עם המים המלוכלכים", והזכירו כי הצד החיובי של מ.פ.ח הוא בהצלחתה לגייס אקטיביות וכוח פנימי בקרב ציבור הפועלים.

ברל כצנלסון הטיח את הדברים הקשים ביותר באנשי מ.פ.ח, באומרו כי מה שעשו חברי ההסתדרות בחיפה זו: "לינטשויות, המחריבה את ההסתדרות", "ברבריות" ו"אידיאליזם פוליטי".

הוועידה הארצית השנייה של התאגדות הפועל התכנסה בחיפה בין התאריכים 20.3 – 23.3.1936 בדו"ח מזכירות הפועל נכתב כי הוועד הפועל של ההסתדרות ומרכז הפועל החלו לייסד ארגון אשר יוטל עליו התפקיד של הגנת "הישגי התנועה מפני מתקיפיהם".

היה זה יוסף אבידור (רוכל), שכיהן כמפקד הראשון של "פלוגות הסדרן". ב-17.10.1934 נאם המנהיג הרביזיוניסטי, פון וייזל, בחיפה. "פלוגות הסדרן" בראשותו של יוסף אבידור הסתערו על הרביזיוניסטים בחיפה והפליאו בהם מכות נמרצות. בעקבות אירוע זה דרש אבידור פיקוח הדוק יותר על הארגון הצבאי למחצה

באשר לארגון "פלוגות הפועל" בחיפה סיפר אלמוגי, כי בשלהי 1936 הוזמן למפגש עם מזכיר מועצת פועלי תל אביב, יצחק בן אהרון. בבואו לפגישה מצא שם את שאול אביגור (ראש מטה "ההגנה") ואת יוסף אבידור. במפגש זה הוצע לאלמוגי לארגן את "פלוגות הפועל" בתל-אביב. אלמוגי נעתר להצעה ועבר מכפר-סבא לתל-אביב לביצוע המטרה הזאת. בתוך זמן קצר ארגן אלמוגי כ-700 איש במסגרת הפלוגות בתל-אביב. אנשי הפלוגות לבשו חולצות כחולות, כמשקל נגד לחולצות החומות של הרביזיוניסטים. בינתיים הוקמה הנהלה ארצית לפלוגות (1937), שעם חבריה נמנו: זלמן ארן (יו"ר), ישראל גלילי, יעקב ריפתין, יצחק בן-אהרון, אבא חושי והמפקד הארצי-עזריה קריתי. הנושאים המקצועיים הופקדו בידי יוסף אבידור, משה כרמל (זליצקי) וזוסיה שחור.

בתום שישה חודשים לשהותו בתל אביב, הוצע לאלמוגי לעבור לחיפה על מנת להקים את "פלוגות הפועל" בעיר. בטרם גמלה בלבו ההחלטה לעבור לחיפה התייעץ עם יהושע שרפשטיין ועם מרדכי שריד (סירוטה), ממייסדי הפועל בחיפה. עד מהרה נפגש אלמוגי עם אבא חושי לשיחת היכרות בדירתו של זה ברחוב ברזילי. חושי הציג את אלמוגי לחלק מאנשיו שעסקו ב"פלוגות הסדרן": יאיר אהרני (יורקו), מאיר ויינשטיין, פועל ותיק ב"שמן", יהושע (אוטיק) כהנא, ששימש מעין שומר ראש לחושי ולשמואל ביאליק, שכיהן כמורה באותה עת, ועד מהרה הפך לאחד מאבני היסוד של "פלוגות הפועל" בחיפה.

דרכו של אלמוגי בייסוד "פלוגות הפועל" בחיפה צלחה יותר מאשר בתל-אביב. הוא פעל בסניף הפועל בבניין בית-ספר ברחוב גאולה ובסניף נוסף במועצת הפועלים. הפלוגות בחיפה גדלו בקצב מהיר, ובראשית שנת 1938 הגיע מספר חבריהן ל-1000.

פעילות הפלוגות עברה אחר כך לצריך של קומתיים ברחוב ירושלים, ושימשה כלי מרכזי בידי הנהגת מ.פ.ח בתחום המאבק ברביזיוניסטים, בקומוניסטים וביריבי מפא"י בחיפה.

אנשי מרכז מפא"י, שלא רחשו אהדה רבה לחיפה ולפרנסיה, ראו ב"פלוגות הפועל" מכשיר שלטוני של חושי ולא חסכו בשבט ביקורתם. ביקורת על "פלוגות הפועל" הוטחה גם מצד הרביזיוניסטים, ואף מבית לא חסרה הביקורת. ברל רפטור, חבר מזכירות מ.פ.ח, ציין במכתב לאלמוגי כי

חברי פלוגות הפועל באימונים

הספורט בחיפה, כאות הערכה למתנדבי מ.פ.ח שהתנדבו לעבוד בקיבוץ חניתה.

ב-17.11.37 הוציאה הנהלת "הפלוגות" בחיפה כרוז ("מקרא מס' 1") ובו מעין "אני מאמין" של "הפלוגות". בכרוז נכתב, בין היתר: "על חברי 'פלוגות הפועל' להיות ערבים זה לזה; לגלות משמעת בלתי מעורערת; להפגין נאמנות ומסירות להסתדרות; להביע אמונה גדולה בעתיד מפעלנו". תכנית העבודה של "פלוגות הפועל" בחיפה כללה את המרכיבים האלה: קליעה, תרגילי סדר, בחינה בטופוגרפיה, פעילות תרבותית, מחנות ותמרונים, עזרה ראשונה ועוד. עם זאת, הייתה ביקורת פוליטית על פעילות "הפלוגות". ברל רפטור השמיע ביקורת על תפקוד "פלוגות הפועל" בחיפה, באומרו כי "הפלוגות" משמשות אמצעי למטרות צדדיות. הוא ביקש מקרלנבוים – אלמוגי להקריא מעין מכתב התנצלות בפני המדריכים וראשי הפלוגות. אלמוגי הפר גם את ההוראות של לשכת העבודה בהפנותו את חברי "הפלוגות" לעבודה בקריית-חיים, בלא קבלת אישור פורמאלי.

המשמעת ב"פלוגות הפועל" בחיפה הייתה ממש מוחלטת. כדוגמה אפשר להביא את המקרה של גאולה פרנקנטל מפלוגה 6: פרנקנטל נתבעה במשפט החברים שלה הסתדרות על שב-18.1.1939 עזבה את מפגש "פלוגות הפועל" ללא קבלת רשות. יוסף אלמוגי פקד עליה להישאר, אך הנתבעת לא צייתה לפקודתו ולא חזרה מאז למפגשי "פלוגות הפועל". בתביעה במשפט החברים (החבר קפלן, ראש פלוגה 6) השופט, חנוך ורשבסקי, נתבע להוציאה משורות "הפלוגות". ואכן, השופט קיבל את דרישת התביעה, והיא

ברל מתח ביקורת קשה על אבא חושי ועל הנהגתו, האחראים לאווירה "קומיסרית" שאינה פרי רדיקליזם, אלא תוצאה של שלטון המנגנון. הוא דרש להסיק מסקנות לגביו. ברל כצנלסון אף סיפר על איום שנשלח למערכת "דבר" (ברל היה עורך "דבר"), שאם [לא?] יגנה העיתון את "מעשה חיפה", יסתלקו רבים בחיפה מן החתימה על העיתון.

מרכז מפא"י הטיל על ברל כצנלסון ועל אליהו גולומב לנסח גילוי דעת המגנה את "מעשה חיפה", ואכן הגיוני לחיפה התפרסם "בדבר". בסופו של דבר, נגד אבא חושי ונגד אנשיו לא ננקטו אמצעים.

במסמך של מרכז הפועל מיום 16.5.1938 פורט מספרם של חברי פלוגות הפועל בתל אביב, בחיפה, בירושלים ובחדרה; בתל אביב היו 400 חברים; בחיפה - 1019; בירושלים - 80 ובחדרה - 40 חברים. חברי "הפלוגות" בחיפה היו מפוזרים בסניפים בהר-הכרמל, בקריית-חיים, בכפר עטא, בנהרייה, בניר חיים ובקבוצת הים.

חברי "הפלוגות", אשר למדו בקורסים, קיבלו הקצבות מזון מגופים כלכליים אשר היו קשורים למ.פ.ח. לדוגמה, בשנת 1937 סיפקה האגודה הצרכנית-יצרנית-שתופית בקריית חיים הקצבה של מצרכים בשיעור של 12 לירות מדי חודש. קיבוץ השומר הצעיר, "משמר זבולון", בקרית-חיים העניק ארוחות מזולות לחברי "הפלוגות" תמורת 500 מא"י ליום לשתי ארוחות. קופת "מלווה וחיסכון" שיתופית של העובדים בחיפה בע"מ העניקה גם היא סכום חודשי של 10 לירות כתרומה ל"פלוגות", אברהם הרצפלד שיגר לאבא חושי סך של 10 לירות לשם רכישת מכשירים למגרש

אבא חושי מייסד קבוצות הסדרן בשנות ה-20

ה-50. בשנים אלה הן היו זרוע פוליטית וארגונית של מ.פ.ח בסניפי ההסתדרות במחוז חיפה ובמעברות שזה עתה הוקמו. בשנת 1955 התקיימו שלושה מחזורים של סמינריונים "באורנים" על הר-הכרמל. בסמינריונים נטלו חלק מומלצי "פלוגות הפועל" בשכונות מחוז חיפה. מלבד חומר הסברתי-תיאורטי הם גם עברו "חישול גופני".

ב-1955 הוקמו יחידות של "פלוגות הפועל" במקומות העבודה, במגמה לרכז בכל מקום עבודה גדול גרעין מנאמני חברי ההסתדרות שימשו דוגמה בעבודה, ידריכו את הפועלים החדשים ויעזרו להם בקליטה פיזית בעבודה.

מלבד זאת, במהלך שנות ה-50 ובראשית שנות ה-60, המשיכו חברי ה"פלוגות" לתרגל הליכה בסך בתהלוכות ה-1 במאי, לרבות שמירה על אירועים הסתדרותיים (היו מעורבים במאורעות ואדי סאליב בסוף שנות ה-50). במרוצת הזמן "פלוגות הפועל" חברו לפעילות יום יומית בחסותה של פלוגה אחת, היא "פלוגת הסדרן".

לאחר קום המדינה שימשו כראשי "פלוגות הפועל" יוסף אלמוגי, שמואל ביאליק, אליעזר בר חיים, צבי צימט ואחרים. בשנות ה-60 חלפה גדולתן של "פלוגות הפועל", והן נעלמו אט-אט. חלקן סייעו למפא"י בפעילויותיה בואדי סאליב, פעיליהן הזדקנו ו"הפלוגות" חדלו מלתפקד.

"פלוגות הפועל" בחיפה המיתוס והמציאות

פעילויותיה של "פלוגות הפועל" בחיפה עלו בקנה אחד עם התפיסה הכללית של מפא"י (ששלטה בהסתדרות). על פי תפיסה זו, הם נאבקו במפרי שביתה וברביזיוניסטים והגנו על פועלים, כל אלה בסגנון של ה"שוצבונד" באוסטריה של שנות ה-30.

אך דא עקא, שהענף החיפאי של "הפלוגות" לבש נופך חדש וסוטה של שימוש ב"פלוגות" למטרות פוליטיות. לא היו

הוצאה מ"פלוגות הפועל" ב-5.2.1939

ב-9/10.4.1939 נערך הכנס הארצי של "פלוגות הפועל" במגרשי המכבייה בתל-אביב. חיפה יוצגה ע"י משלחת גדולה ומכובדת של פעילי "פלוגות הפועל". בעיות הכפיפות והציות של "פלוגות הפועל" בחיפה כלפי מרכז הפועל מצאו את ביטוייהן במכתבו של זיאמה אהרונוביץ (זלמן ארן) מ-24.5.1939 למ.פ.ח, ובו בקשה להפסיק לאלתר את גיוס החירום של 3000 איש בחיפה על-מנת להתכונן לתקופת החירום של מלחמת העולם ה-2.

ביוני 1939 התקבלה החלטה בוועד הפועל של מ.פ.ח להקים צריך ל"פלוגות הפועל" בחיפה על מגרש ברחוב ירושלים (במקום שבו מצוי כיום "ביתנו"). הוחלט לקבל הלוואה למטרה זו מ"ביצור" בסך 300 לירות בערבותה של "קופת מלווה וחסכון". ב-3.8.1939 החלה "סולל-בונה" בבניית בית "פלוגות הפועל" ברח' ירושלים.

אחרי ש"פלוגות הפועל" מיצו את יכולתן לגייס חברים חדשים בחיפה הן פנו לבני הנוער, וב-7.7.1939 התקבלה החלטה לגייס שכבות של "הנוער העובד" בני 15-17. הפעילות התרחבה כאשר ב-18.8.1939 התקבלה החלטה לפתוח פלוגה ימית בחיפה. מלחמת העולם ה-2 קטעה את התפתחותן של ה"פלוגות" בחיפה, שכן רבים וטובים מחבריה התגייסו לצבא הבריטי, ובכללם יוסף אלמוגי בעצמו.

"פלוגות הפועל" בחיפה משנות ה-40 ועד לפירוקן בשנות ה-60

שנות ה-40 בחיפה התנהלו בצל האירועים הנוראיים באירופה. "הפלוגות" הסתגלו למציאות, ואלפי צעירים יהודים אומנו במסגרתן ושיתפו פעולה עם "ההגנה". כשקם צה"ל, התנדבו רבים מחברי הפלוגות לצבא הישראלי החדש ושירתו בו. עם זרם העלייה הגדול של שנות ה-50 הושיטו חברי "הפלוגות" יד ושימשו כקולטי-עלייה למאות ולאלפים.

"פלוגות הפועל" בחיפה הקימו סניפים במעברות, וכאשר ביקשה הנהגת מ.פ.ח מחברי "הפלוגות" לסייע לה במאבקה בימאים המורדים, לא היססו אלה להיאבק פיזית בימאים ההם. ביטוי ציורי ניתן לכך בספר ה"מעשים" של ההסתדרות הכללית שיצא לאור בשנת 1953: "כשאניות בימים התחילו להזדעזע ולאבד את שיווי משקלן מחמת רוחות רעות שנשבו ביבשה, הרגישו חברי "הפלוגות" כי בציפור הנפש עומדים לנגוע. נחלצו החברים ועמדו כחומה בצורה מול אויבים ומלעזים ולא הפקירו את נתיבות הים". "פלוגות הפועל" המשיכו בפעילותן גם באמצע שנות

הייתה נאמנה באופן אישי לחושי ומטרתה הייתה למנוע מעורבות יתר של המרכזים הפוליטיים (מפא"י והועה"פ) בתהליכים הפוליטיים של חיפה.

את השימוש באלימות כמעט ממוסדת אפשר להסביר במימוש תהליך "כינונה של אומה" (Nation Building) שמצא את ביטוי גם בחיפה. האלימות שהופעלה על ידי ה"פלוגות" הייתה בבחינת אקט חברתי, שבא למעשה במטרה לפעול לשינוי הסדר החברתי הנתון וחלוקת העוצמה הפוליטית בחיפה.

במקרה דנן, יש לזכור כי חיפה של שנות ה-30 ואילך הייתה חברה של מהגרים שזה עתה הגיעו. השימוש במעין מילציות פארא-מיליטריות סייע בהחלט למנגנון השולט לוויסות הסדר החברתי החדש, תוך הקצאה מחדש של העוצמה הפוליטית.

ברם, עם התפתחותה של החברה הישראלית, וחיפה בכלל זה, ובד בבד עם כינון של סוכנויות אוניברסאליות לגיוס פוליטי, חברתי וכלכלי, נחלשו האמצעים החברתיים, כמו "פלוגות הפועל". היעלמותו של מה שנקרא בספרות המקצועית ה-Boss City, בישרה גם את קץ ימיהן של "פלוגות הפועל" בחיפה.

אלה מטרות פוליטיות אישיות, כפי שהטיחו ראשי מפא"י בשנות ה-30 באבא חושי, אלא מטרות מפלגתיות צרות. מה הייתה תכליתן של "פלוגות הפועל"? הבה ננסה לסכם זאת בנקודות האלה:

1. ה"פלוגות" בחיפה שימשו כזרוע פארא-מיליטרית להדיפת יריבים פוליטיים ולתקיפתם - עם אלה נמנו הרביזיוניסטים והקומוניסטים.
2. ה"פלוגות" שימשו להדיפת יריבים במאבקים פנימיים, כפי שאירע בשביתת הימאים ובמאורעות ואדי-סאליב.
3. נעשה שימוש ב"פלוגות הפועל" על-מנת ל"חסל חשבונות" עם יריבים, כמו אנשי "העולם הזה", אשר פרסמו רשימות שפגעו באבא חושי ובמנגנונו. דוגמה ל"חיסול חשבונות" נוסח "פלוגות הפועל" היא החרמת הגיליונות של השבועון בקיוסקים.
4. ה"פלוגות" סייעו בפתרון בעיות לאומיות, כגון: הכשרת צעירים ל"הגנה", פעילות קליטה בקרב עולים חדשים והנהגת תודעה ספורטיבית.
5. ב-1 במאי ובטקסים חגיגיים של מ.פ.ח שימשו ה"פלוגות" למטרות שמירה על הסדר הציבורי.
6. ה"פלוגות" היו מכשיר חינוכי להפצה של תודעת ההסתדרות.

אלה היו התפקידים המרכזיים של "פלוגות הפועל" בחיפה, אך עדיין נותרה בעינה השאלה: מדוע לא התפתחו "פלוגות הפועל" כדוגמת אותן מסגרות במועצות פועלים אחרות? החוקר מדינג אוהז בדיעה, לפיה המסגרת של "הפלוגות"

אבא חושי עם חברי פלוגות הפועל - 1950